

PHẦN III: LỊCH SỬ VIỆT NAM (1858 – 1918)

CHƯƠNG I

VIỆT NAM TỪ NĂM 1858 ĐẾN CUỐI THẾ KỶ XIX

Tiết 23, BÀI 19:

NHÂN DÂN VIỆT NAM KHÁNG CHIẾN CHỐNG PHÁP XÂM LƯỢC (TỪ NĂM 1858 ĐẾN TRƯỚC NĂM 1873) (tiết 1)

A. Những nội dung kiến thức cơ bản cần nắm vững

I. Liên quân Pháp - Tây Ban Nha xâm lược Việt Nam. Chiến sự ở Đà Nẵng năm 1858

1. Tình hình Việt Nam đến giữa thế kỷ XIX trước khi thực dân Pháp xâm lược

- **Về chính trị:** các vua triều Nguyễn ra sức khôi phục chế độ quân chủ chuyên chế, quyền lực tập trung vào tay vua.

- **Kinh tế:** ngày càng sa sút, tài chính ngày càng khó khăn...

- **Về đối ngoại:** sai lầm trong chính sách cấm đạo và quan hệ với các nước láng giềng sai lầm...

- **Quốc phòng:** yếu kém...

Về xã hội: các cuộc khởi nghĩa chống lại triều đình nổ ra khắp nơi...

*** Nhận xét:**

- Chính trị, kinh tế, đối ngoại - quốc phòng, xã hội đều lạc hậu; chứa đựng nhiều mâu thuẫn, khối đoàn kết dân tộc bị rạn nứt.

- Sức nước suy kiệt...

=> Là điều kiện chủ quan có lợi cho âm mưu xâm lược của thực dân Pháp ...

=> Điều kiện khách quan: Thực dân Pháp chuyển sang chủ nghĩa đế quốc nhu cầu về nhân lực, nhiên liệu, thị trường cao, có chuẩn bị chu đáo...

2. Thực dân Pháp ráo riết chuẩn bị xâm lược Việt Nam

- Từ thế kỷ XVI, người phương Tây đã biết đến Việt Nam.

- Trong cuộc chạy đua thôn tính phương Đông, tư bản Pháp đã lợi dụng việc truyền đạo Thiên Chúa để chuẩn bị tiến hành cuộc xâm lược.

- Cuối thế kỷ XVIII, Nguyễn Ánh dựa vào giám mục Bá Đa Lộc tiến hành cầu viện Pháp nhằm khôi phục lại quyền lực.

=> Tạo điều kiện cho tư bản Pháp can thiệp vào Việt Nam.

- Đến giữa thế kỷ XIX, nước Pháp càng ráo riết đánh chiếm Việt Nam để tranh giành ảnh hưởng với Anh ở khu vực châu Á.

3. Chiến sự ở Đà Nẵng năm 1858

- **Âm mưu của Pháp:** “Đánh nhanh thắng nhanh”

=> chọn Đà Nẵng làm điểm tấn công đầu tiên.

- **Diễn biến:**

+ Chiều 31/8/1858, liên quân Pháp – Tây Ban Nha dàn trận trước cửa biển Đà Nẵng.

+ Sáng 1/9/1858, liên quân Pháp – Tây Ban Nha tấn công Đà Nẵng ...

+ Quân dân ta anh dũng chống trả, đẩy lùi các cuộc tấn công của địch, thực hiện kế sách “vườn không nhà trống”, gây cho địch nhiều khó khăn “tiến thoái lưỡng nan”.

- **Kết quả:**

+ Quân Pháp – Tây Ban Nha bị cầm chân suốt 5 tháng (cuối tháng 8/1858 - đầu tháng 2/1859) trên bán đảo Sơn Trà.

+ Cuộc kháng chiến bước đầu làm thất bại kế hoạch “đánh nhanh thắng nhanh” của Pháp.

II. Cuộc kháng chiến chống Pháp ở Gia Định và các tỉnh miền Đông Nam Kỳ từ năm 1859 đến năm 1862

1. Kháng chiến ở Gia Định

- **Âm mưu của Pháp:** Bao vây kinh tế của triều đình và lập cơ sở mở rộng chiến tranh.

- **Diễn biến:** Ngày 17/2/1859, Pháp đánh chiếm thành Gia Định.

+ Quân triều đình tan rã nhanh chóng.

+ Các đội dân binh chiến đấu ngoan cường, gây cho địch nhiều khó khăn... => Pháp phải chuyển sang đánh lâu dài: “chinh phục từng gó nhỏ”.

+ 3/1860, Nguyễn Tri Phương vào Gia Định nhưng chỉ chú trọng xây dựng Đại đồn Chí Hoà, không chủ động tấn công Pháp.

Kết quả: Pháp bị sa lầy ở Đà Nẵng và Gia Định “tiến thoái lưỡng nan”, triều đình có sự phân hóa tư tưởng chủ hòa lan rộng, lòng người li tán.

B. Câu hỏi ôn tập củng cố

Câu 1. Nêu tình hình Việt Nam giữa thế kỷ XIX, trước cuộc xâm lược của thực dân Pháp.

Câu 2. Vì sao thực dân Pháp chọn Đà Nẵng và Gia Định làm mục tiêu tấn công? Em có nhận xét gì về cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp của nhân dân ta từ năm 1858 – 1860?